

KALAJOEN VESIENHOITORYHMÄN TAPAAMINEN

Aika: Maanantai 26.5.2025 klo 12-14

Paikka: Ylivieskan kaupungintalo, Kyöstintie 4, Ylivieska (Hallituksenhuone, 2 krs)

Läsnä: Elina Kajava (Ylivieskan kaupunki), Heikki Estola (Ylivieskan kaupunki), Markus Niskanen (Mhy Pyhä Kala ry), Päiviö Karttunen (Haapajärven osakaskunta), Markus Latvala (Feasib), Elina Hannula (Juku Mech), Pia Vaaraniemi (Ylivieskan kaupunki), Riku Somero (MTK Sievi), Reijo Peltokorpi (Sievin kunta), Olli Saarela (Ylivieskan kalastuskunta), Anne-Mari Rytkönen (Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus), Teemu Sauvula (Kalajoen kalatalousalue), Kari Kestikievari (Haapajärven kaupunki), Milla Yksjärvi (Eurofins Ahma, etäosallistuminen), Tuuli Kumpula (Eurofins Ahma, etäosallistuminen), Maarit Rimpiläinen (NordFuel, etäosallistuminen)

Asialista:

1. Kokouksen avaus klo 12.00

- Kokouksen alussa käytiin läpi lyhyt esittelykierros osallistujien kesken.

2. Kalajoen yhteistarkkailun tuloksia (diaesitys Milla Yksjärvi ja Tuuli Kumpula)

- Uusi tarkkailuohjelma vuosille 2025-2030, tarkkailua hoitaa 2025-2026 Eurofins. Loppuohjelman tarkkailu kilpailutetaan erikseen.
- Tarkkailua vuosittain, laaja tarkkailu joka 3. vuosi (viimeksi 2023).
- Jokipisteillä vesi ollut vuosina 2019-2024 rehevää, tummaa, runsashumuksista, rautapitoista ja lievästi hapanta/neutraalia. Happitilanne on ollut vähintään heikko.
- Jätevedenpuhdistamoiden aiheuttama kuormitus jokeen pienentynyt merkittävästi siirtoviemärin ansiosta.
- Kalajoen edustalla (merialueella) vesi ollut lievästi emäksistä, lievästi rehevää päällysvedessä ja karua alusvedessä. Happitilanne vähintään hyvä. Hygieeninen laatu vähintään hyvä, E. coli bakteerien perusteella vaihdellut erinomaisesta välttävään.
- Kalastustiedustelun mukaan saaliiden määrät laskussa.
- Nahkiaistoukkia vain vähän.
- Rapukanta paikoin kadonnut, sivujoissa ja latvavesistöissä vielä elinvoimaisia kantoja.

Keskustelu

- Kysyttiin mitä karu vesi on: vähäravinteista, tyypillistä lapin vesistöille.
- Haapajärven Lohijoella on taimenen kutupaikkoja, mutta ei ole tarkkailtavien vesistöjen joukossa. Pohdittiin, miten saataisiin tarkkailuun mukaan.
- Nivalan jätevedenpuhdistamon lopetus näkyy jokeen kohdistuvien päästöjen laskuna. Tarkkoja ravinnekuormitustietoja joen edustalta ei jostain syystä ole.
- Haapajärvellä joessa niittoa useana vuonna peräkkäin. Ei kuitenkaan mittauspistettä. Jokeen laskeva purkuoja aiheuttaa kuormitusta, joku pilaa hulevettä. Läheisellä sahalla on ympäristölupa, joka ei velvoita vesistötarkkailuun. Pohdittiin, löytyisikö ELY:ltä tilanteeseen apuja.

3. Kalajoen kalatalousalueen toiminta ja katsaus naapurijoki Pyhäjoen vesienhoitoon (diaesitys Teemu Sauvula)

Pyhäjoen vesistö ry

- Yhdistyksen jäsenenä alueen kunnat (Pyhäjärvi, Kärsämäki, Haapavesi, Oulainen, Merijärvi, Pyhäjoki) ja Pohjois-Pohjanmaan ELY. Mukana myös kannatusjäseniä.
- Toiminta käynnistyi 2022 valmisteluhankkeessa
- Pyhäjoen vesistöalueella 78 % järvipinta-alasta ja 34 % jokipituudesta on hyvässä tai erinomaisessa ekologisessa tilassa.
- Käynnissä ja jo päättynyt useita hankkeita: mm. niittoja, kosteikkoja, valuma-alesuunnittelua, virtavesikunnostusten suunnittelua, poistokalastusta, kalatien kunnostusta...

Keskustelu

- Kuljun Hannu on aikoinaan perustanut Pyhäjoen vesistö ry:n. Yhdistyksen hallituksessa jokivarren kunnanjohtajat. Rahoitus tulee kunnilta, ELY:ltä, kannatusjäseniltä (mm. tuulivoimayhtiöitä). Myös hankerahoitukset tärkeitä.
- Kalajoella vesienhoitoryhmä on toiminut viime vuodet Ylivieska-vetoisesti ja yhdistyksen perustamista on joskus ajateltu. Asia ei ole kuitenkaan edennyt.
- Kysyttiin, mitkä ovat yhdistysmuotoisen toiminnan plussat ja miinukset vesienhoidossa.
 - o Yhdistystoiminnassa on omat haasteensa, ml. yhdistyksen pyörittämiseen liittyvä byrokratia. Toiminnassa luo laajat verkostot, jotka eivät synny hetkessä isolla valuma-alueella. Vesienhoitoa on mahdollista tehdä laajalla alueella joen valuma-alueella.

Kalajoen kalatalousalue

- Yhdistys, jonka tarkoituksena on kehittää alueen kalataloutta sekä edistää jäsentensä yhteistoimintaa kalavarojen kestävästä käytöstä ja hoidon järjestämiseksi.
- Jäseniä ovat alueen kalastusoikeuden haltijat sekä valtakunnalliset kalastusalan järjestöt.
- Alueena Kalajoen rannikko ja Kalajoen valuma-alue.
- Tulevaisuudessa kalatalouteen liittyvää kunnostusta?
- Toivotaan tiiviimpää yhteistyötä vesienhoitoryhmän kanssa.

Keskustelu

- Haapajärvelle suunniteltu kultakaivos ja sen aiheuttama kuormitus huolestuttaa.
- Vääräjokeen voitaisiin istuttaa meritaimenta, mutta saatavuus on huonoa, hinta kallis ja ristiriitaa aiheuttaa istutetun taimen kalastus/verkotuskielto joen edustalla.
- Kirjolohi on vieraslaji, jota saa istuttaa padon yläpuolelle. Istutetaan, koska on vetävä kalastajille, sen avulla saadaan houkuteltua uusia nuoria kalastajia.
- Jokiharjuksen poikasia on saatavilla Taivalkoskelta, Luken kasvattamolta.
- Kysyttiin madekannasta. Kanta on ilmeisesti hyvä sekä jokisuulla että jokialueella.
- Kysyttiin, miksi rapukanta on huono. Tähän on isona syynä rapuruton leviäminen Kalajoessa.
- Kysyttiin tulvien vaikutuksesta kalanpoikasiin. Kevättulvat ovat normaali ilmiö, mutta kesä/syystulvat aiheuttavat tuhoja. Kalat huuhtoutuvat liian kovassa virtauksessa kauas syönnösalueiltaan eivätkä löydä ravintoa.

4. Kalajokivarren vesienhoitohankkeet (diaesitys Elina Kajava)

- Ylivieskan kaupungilla käynnissä 4 hanketta

- *Katajaojan virtaa hilliten* -hankkeessa suunnitellaan ja perustetaan vesien viivytyiskohteita Kalajoen sivu-uoman, Katajaojan valuma-alueelle (hanke päättyy 6/2025)
- *Hamarin kaupunkipurohankkeessa* rakennetaan Hamarin voimalaitoksen kiertävä kaupunkipuro/kalatie (hanke päättyy 11/2025)
- *Olen kymmenvuotias* -hankkeessa edistetään vesienhoitoryhmän toimintaa ja on suunniteltu Nivalaan n. 20 ha ilmastokosteikko (hanke päättyy 11/2025)
- Uudessa *Viipyvä vesi* -hankkeessa mm. suunnitellaan ja perustetaan vesienhoitokohteita Kalajoen sivu-uomien Mertuanojan ja Kopakkaojan valuma-alueelle (hanke päättyy 11/2026)

Esityksen lopussa listattiin muita kuin Ylivieskan kaupungin vetämiä vesienhoidon toimenpiteitä vuodelle 2025:

- Alavieska:
 - o Käntävänojan virtavesikunnostus
 - o Vivukummun pohjapadon kunnostus
- Haapajärvi
 - o Niittoa 5 km alueella (ainakin vielä seuraavat 4 v)
 - o Kuhan poikasten istutusta
- Kalajoki
 - o Jokisuun niittoa
- Ylivieska
 - o Akanrahkan entiselle turvetuotantoalueelle 9 ha ja 1 ha kosteikot
- Nivala
 - o Erkkisjärvellä niittoa ja kosteikkorakentamista
- Sievi
 - o Kortejärven järviuivio muutetaan riistakosteikoksi (40-50 ha)
 - o Isolammen kosteikko yksityisen maalle
 - o Sievinmäen järven kunnostus alkutekijöissään
- Haapajärvi
 - o Settijoen eräiden koskialueiden kalataloudellinen kunnostus

5. Muut asiat

Nostettiin esiin perunanviljelijöiden huoli liittyen viemäriverkoston ohijuoksutuksiin. Moni käyttää jokivettä kasteluvetenä, eikä saastunutta vettä saa päästää viljelmiin. Vesikolmio Oy tiedottaa ohijuoksutuksista ja niiden ajankohdista, viljelijöitä ohjataan ottamaan yhteyttä sinne reaaliaikaisen tiedon saamiseksi.

6. Kokouksen päättäminen klo 14.00

Muistion laati

Elina Kajava
Ylivieskan kaupunki
puh. p. 044 4294 470
elina.kajava@ylivieska.fi